

Erystyka - streszczenie

Streszczenia dokonał Robert Surma na podstawie: Artur Schopenhauer, „Erystyka, czyli sztuka prowadzenia sporów”, wyd. Wydawnictwo Literackie, Kraków 1973.

O co chodzi?

„Człowiek z natury swojej zawsze chce mieć rację. [...] Dialektyka erystyczna (*dialectica eristica*) jest zatem nauką o wrodzonej człowiekowi chęci, by zawsze mieć rację” <22>. „Erystyka jest sztuką uzyskiwania **pozoru** prawdy” <23>.

Obalenie dowodu naszego twierdzenia nie jest równoznaczne z obaleniem naszego twierdzenia. <24>. „Człowiek jest zły z natury. Gdyby tak nie było, gdybyśmy byli z gruntu uczciwi, tobyśmy się w każdym sporze starali tylko o to, aby dojść do prawdy, nie bacząc na to, czy zgadza się ona z naszym pierwotnie wygłoszonym zdaniem” <24>. „W dyskusji walczymy nie tyle o prawdę, ile o słuszność naszego twierdzenia” <27>.

„Trzeba znać nieuczciwe chwyt, by móc się im przeciwstawić” <39>.

Chwyty erystyczne

Sposoby zwalczania tezy przeciwnika:

a) *modus ad rem* (odwołanie się do obiektywnych faktów, polemika z argumentem przeciwnika);

- uogólnienie;
- dyskredytacja poprzez słowa: nowatorską tezę przeciwnika nazywamy nowinką, a konserwatywną - zacofaniem; <59> duchowny - klecha; przewencja - uwięzienie; gorąca wiara - fanatyzm; skojarzenie z negatywnym pojęciem: „to, co pan mówi to sekciarstwo”; <80>
- udajemy, że udowodniliśmy wniosek (na bezczelnego), choć nie został udowodniony; że wynika on z tezy naszego przeciwnika, choć nie wynika; <61>

b) *modus ad hominem* czyli κατ’ ἀνθρώπων (wskazanie na sprzeczność z innymi tezami przeciwnika); <43>

- zmiana tematu, gdy przeciwnik ma dobre argumenty; „a niedawno twierdził pan również, że...”. <71, 72>
- można obalać błędne twierdzenia przeciwnika za pomocą innych błędnych twierdzeń, które on jednak uważa za prawdziwe, np. możemy wskazywać, że tezy gorliwego katolika nie są zgodne z dogmatami Kościoła katolickiego; <55>
- doprowadzić przeciwnika do złości (w złości popełniamy błędy i przesadzamy); należy obserwować przeciwnika, w jakiej sytuacji staje się nerwowy i ciągle nawiązywać do tej sytuacji; <57, 69>
- jeśli przeciwnik umyślnie odpowiada negatywnie na nasze pytania, to zadać pytanie, na które chcemy uzyskać negatywną odpowiedź; <58>
- pytamy przeciwnika o jakąś oczywistą bezdyskusyjną rzecz; on potwierdza, a my udajemy, że tym samym potwierdził naszą kontrowersyjną tezę; <62>
- zmuszamy do przesadnej uogólnionej konsekwencji, np. zwolennikowi samobójstwa proponujemy, aby sam się powiesił; przeciwnikowi przeludnienia proponujemy, aby zacząć redukcję od siebie; <63>
- odwołanie do mniemania tłumu; <75>
- „może to i słuszne w teorii, ale w praktyce jest fałszywe”; <81>

c) *argumentum ad auditores* - gdy publiczność jest niewykształcona, np. ocieplenie klimatu jest dobre, bo wszystkim nam będzie cieplej, lato będzie dłuższe; np. gdyby Ziemia była kulista, to mieszkańcy Australii spadliby z niej;

d) *argumentum ad verecundiam* (odwołanie do autorytetu szanowanego przez przeciwnika, np. do JP2); teza może być zupełnie zmyślona; <73>

e) *argumentum ad utili* - odwołanie się do użyteczności; wskazanie, że pogląd przeciwnika

zaszkodzi w praktyce właśnie jemu, w szczególności interesom jego i jego najbliższych; <83>
f) onieśmienie i zakłopotanie przeciwnika potokiem bezsensownych słów; <84>
g) *argumentum ad personam* (obrażanie); <86>

Dwie **drogi** obalania tezy:

- a) bezpośrednia (u jej przyczyn); wykazujemy, że przesłanki są błędne lub że twierdzenie nie wynika z tych przesłanek;
  - b) pośrednia (u jej skutków); wykazujemy, iż niedobrze by było, gdyby teza okazała się słuszna;
- <43>